

Dames en heren, vrienden en schoolgenoten,

Het is een grote eer en een plezier om als oud-leerling iets te mogen zeggen op deze mooie dag. Vooruitlopend op deze 12^e juni werden vorig jaar herfst al de eerste enthousiaste mails onder mijn jaargang verstuurd: er zou weer verzameld worden. Uit alle hoeken doken er berichten op, het was een feest van herkenning. De reünie was toen eigenlijk al begonnen, in ieder geval de voorpret.

Een reünie geeft vaak een scheef beeld van de werkelijkheid. Bijna alles is positief. De mensen die de zes jaar Stedelijk Gymnasium als een mindere bladzijde in hun leven beschouwen, hebben waarschijnlijk geen enthousiaste mailtjes in de herfst gestuurd, en zijn vandaag thuisgebleven. Bij de mensen die er wel zijn, heeft het manipulatieve geheugen zijn werk gedaan. Alle saaie lessen, alle ruzies met leraren, de momenten van onzekerheid en eenzaamheid tijdens de kleine of grote pauze zijn uit het geheugen gewist. Wat overblijft, zijn de herinneringen aan bijzondere discussies met klasgenoten, aan de stunts die je met elkaar verzon, aan de eerste zoen in de fietsenstalling. Zo is het in ieder geval bij mij gegaan.

Ik ben dus niet de aangewezen persoon om dit overdreven positieve beeld te nuanceren. Dat wist de Lustrumcommissie denk ik ook wel, toen ze mij uitnodigden voor deze openingspeech. Maar wat de commissie misschien ook wist, is dat ik mijn verhaal over het Stedelijk in een breder kader kan plaatsen. Ik heb namelijk het geluk om te kunnen putten uit de ervaringen van mijn drie broers, die, net als ik, jaren op het Prinsenhof hebben rondgelopen.

Hun ervaringen zullen mijn vertekende beeld helaas niet corrigeren: het was voor ons alle vier een onvergetelijke tijd, in positieve zin. Maar door de grote spreiding van jaren in onze middelbare schoolperiode, kan ik misschien schetsen hoe het Stedelijk zich heeft ontwikkeld. De verhalen uit 1985, toen mijn oudste broer Laurens de brugklas in ging, zijn toch heel anders dan die uit 2003, toen Wibe, mijn jongste broertje, met de historische lijst van 2 vijven en vijf zessen het Stedelijk in stijl achterliet. Mijn eigen 6 jaar kan ik dus verdrievoudigen naar 18 jaar Stedelijk. Dat is nog steeds minder dan 3% van de tijd dat het Stedelijk heeft bestaan, maar ik doe mijn best.

De eerste verhalen die ik over het Stedelijk hoorde, gingen vooral over leerlingen die na de pauze met rode ogen terugkwamen uit buitenschoolse rookgelegenheden om de hoek. Over gebruikte heroïnespuiten van junks op het schoolplein - dit bleek dan de bekende tempel in de hortus te zijn, en over zonen van bekende schrijvers als Simon Carmiggelt, die als leraar totaal geen orde konden houden. Het Stedelijk leek mij een soort anarchistische vrijplaats in de nette jaren tachtig. Dat veranderde snel, of misschien waren het wel grote verhalen van een oudste broer. Want toen ik vier jaar later zelf op school kwam, waren er alleen nog soms de rooddoorlopen ogen na de pauze, maar de anarchistische invloedssfeer verdween langzaam. In de eerste jaren was ik nog een van de weinige hockeyers in de klas. Op zaterdagochtend probeerde ik mijn stick angstvallig te verbergen om niet door ouderejaars als zielige kakker in het nauw gedreven te worden. Toen ik van school ging, had ongeveer een derde van de school op zaterdag een hockeystick bij zich. Het is niet ondenkbaar dat de sticks vooral een excuus waren om eerder weg te kunnen.

Toen mijn broertje eindexamen deed, was het niet eens meer nodig om je hockeystick mee te nemen, want de zaterdagsschool was afgeschaft. En dat was niet het enige. De schimmige lokalen 40 en 50 waren ingeruild voor een splinternieuwe aula, de hoofdingang was 180

graden verplaatst ten opzichte van Laurens Janszoon Coster, en voor centrale mededelingen was het groene schoolbord met krijt veranderd in een elektronische versie.

Deze modernisering heeft zich nog verder doorgezet. Naast de vanzelfsprekende website heeft elke leerling tegenwoordig een eigen e-mailadres.

Hopelijk krijg je nu ook automatisch een POP-up bericht op je mobiel als het eerste uur is uitgevallen. Dat werkt ongetwijfeld stukken beter dan die telefoonboom. Als je achternaam met een V begint, was je vaak al op school vóór het verlossende telefoontje.

Met de modernisering van communicatie is het ook duidelijk dat het Engels de rol van de klassieke talen heeft overgenomen. Er wordt gesproken over leerling mediation, Jetnet Careerday, Project Trust, pre-university college en de cursus Academic Experience. Het is misschien een kwestie van tijd voordat het Amicitia Iuncti het Extracurriculair Committee zal heten, als compromis tussen beide talen, en de Mirabile Lectu de Wonderful Journal.

En dat terwijl het Engels niet eens volwaardig bestond toen Hertog Aelbrecht van Beyeren, destijds graaf van Holland, op 6 december 1389 het Haarlemse stadsbestuur een school als geschenk gaf. Dat de school dus eigenlijk een Sinterklaaskado was, heb ik nooit beseft, maar maakt deze plek als spreekstoel ook relevanter.

Blijkbaar deden ze 620 jaar geleden complete scholen kado. Aan zulke investeringen zouden hedendaagse bestuurders een voorbeeld kunnen nemen.

De Angelsaksische trend zien we ook terug in het feit dat er nu voor de vierde klas een reis naar Cambridge en Londen wordt georganiseerd. Het huidige Griekenland en Italië zijn nu, misschien ook geen voorbeelden van intellect en hoge cultuur maar eerder politieke corruptie en creatief boekhouden. Maar het zou ook goed kunnen dat het komt doordat hardliners Hennink en Hoppebrouwers nog steeds actief zijn, terwijl grootheden in de klassieke talen als Krimp en Van Haard recent zijn vertrokken. Misschien heeft dit de machtsverandering een extra zetje gegeven?

Met de Angelsaksische programma's en andere tripjes, is de agenda van de Stedelijkers propvol. En dat zijn dan alleen nog maar de activiteiten binnen de school. De buitenschoolse activiteiten lijken in een nog veel hoger tempo gegroeid. Daar kwam ik achter toen ik vorig jaar meedeed aan een studiekeuzeavond op het Stedelijk, georganiseerd door oud-leerlingen. Ik sprak Erik Baronner, al meer dan 25 jaar docent Nederlands, die als decaan goed met de tijdgeest is meegegaan. Vol begrip vertelde hij hoe lastig het voor een hedendaagse vierdeklasser is om naast zijn eigen bedrijfje en een carrière als blogger, zijn huiswerk te maken. Life is a bitch, of, zoals we het in mijn tijd zeiden: Vita brevis est, ars longa.

Juist in dat ars longa zit voor mij nog steeds de kracht van het Stedelijk. Er is misschien veel veranderd aan de buitenkant, op het gebied van taal en communicatie, maar de creativiteit en de dynamiek van haar leerlingen en docenten voelde ik heel sterk op die studieavond. En hier vandaag voel ik ze nog steeds. Dat gevoel werd nog eens onderstreept toen ik een paar maanden geleden door Elias van Zanden werd uitgenodigd voor het jaarlijkse schooltoneel. Een paar weken eerder waren we met de spelers van mijn eigen schooltoneelstuk Kees de Jongen naar de professionele versie in de Stadsschouwburg gegaan. Om natuurlijk te concluderen dat onze versie van vijftien jaar terug vele malen beter was. Volgens Elias was er dit jaar ook weer een niet te missen stuk: Gilgamesj. Hij had geen woord teveel gezegd. Het was een bijzonder stuk. Via de sterke rollen van Gilgamesj en Enkidu kwamen de klassieke dilemma's van het leven op aarde, en in de onderwereld, aan bod. Ik moest vaak terugdenken

aan mijn eigen ervaringen bij Kees de Jongen, ook een Bildungsroman van de bovenste plank. Ervaringen waar ik tot op de dag van vandaag heel veel aan heb gehad. Het is typerend voor het Stedelijk leerlingen op deze manier, toneelspelenderwijs, in aanraking te brengen met de grote werken uit de wereldliteratuur, en met de bijbehorende essentiële levensvragen. En natuurlijk ook met het aardse genot na afloop. Want ook dat was herkenbaar: hoe de twee hoofdrolspelers, nog maar net afgeschminkt, al innig omstremgeld met hun wulpse vriendinnen een fles wijn aan hun mond zetten. Geheel volgens de eeuwenoude traditie van Dionysos.

Gelukkig zijn er, naast het toneel, nog andere klassiekers overeind gebleven. Het brugklaskamp op het IJsselmeer, de stunts van het Amicitia, de Rome-reis, het voetballen tegen de leraren, de werkweek en de daarbij behorende debatwedstrijd, om er een paar te noemen.

Maar de belangrijkste constante is het progressieve gedachtegoed dat op het Stedelijk alom aanwezig was.

Ik weet nog heel goed dat ik vanuit Bloemendaal op het Stedelijk terecht kwam. Het was een veelzijdige wereld. Zonen en dochters van brandweermannen, topadvocaten of bloembollenboeren konden zich via heavy metal, gothic of reggaekanalen uitleven. Deze diverse groep werd vervolgens gemarineerd in lessen van Homerus tot Tacitus, van Shakespeare tot Lucebert. Het leverde een kruidig geheel op, dat gretig werd opgenomen door mijn hongerige brein.

Voor mij was het Prinsenhof een centrale ontmoetingsplek van ideeën en verhalen uit alle tijden en streken, de Agora van Kennemerland.

Het was een plek waar alle ruimte was voor experimenten, zowel in geestelijke als in uiterlijke zin. Dat laatste zag je bijvoorbeeld aan de veelzijdigheid aan baardjes, snorren en haarkleuringen die je op het schoolplein voorbij liepen. Het hoogtepunt was de coupe Tjeerd Boorsma, wiens beharing als een schaakbord geblokt was: linksboven haar op het hoofd, rechts kaal, rechtsonder een baard, linksonder weer kaal. Ik heb deze even creatieve als eenvoudige coupe trouwens nooit meer ergens gezien.

Het mooiste van dit alles was wel, dat iedereen, met welke hardos of achtergrond dan ook, volledig werd geaccepteerd. Op het Stedelijk mocht je zijn wie je was, en dat werd gerespecteerd. Sterker nog, je kon rekenen op respect en een luisterend oor, als je voor je eigen opvattingen stond, zowel in woord als daad. Hoe eigenzinnig die opvattingen ook waren.

Het Stedelijk creëerde een omgeving waar acceptatie van jezelf en je medeleerlingen tot norm verheven werden. Ik denk dat de vorige spreker die hier 10 jaar geleden sprak, Job Cohen, hier ook een aantal puntjes van heeft meegenomen. Die acceptatie is des te knapper in een periode dat de hormonen door je keel gieren, en je elke ochtend bij aanblik in de spiegel afvraagt of je jezelf met al je pukkels wel accepteert.

De omgeving leek dat wel te doen. Ik denk dat het heel bijzonder is om in deze kwetsbare leeftijdsperiode in zo'n prikkelende en tegelijkertijd veilige omgeving een eigen pad te kunnen kiezen. Dat creëert interesse in de ander en vertrouwen in jezelf. Belangrijke bouwstenen om de wereld mee in te gaan.

Ik denk dat die acceptatie en dat vertrouwen er ook de oorzaak van zijn dat al die verschillende oud-Stedelijkers, op die eerder genoemde studiekeuzeavond allemaal hun eigen plek hadden gevonden. Van DJ tot wiskundeleraar, van kung-fu-master tot chirurg. Mooi is

ook dat veel oud-leerlingen elkaar nog met plezier en regelmaat zien. Het is opmerkelijk dat niet alleen ik en mijn drie broers, maar ook andere mensen die ik van het Stedelijk spreek, nog zo'n nauw contact hebben met klasgenoten. Het voelt een beetje als de maffia, vertelde een buitenstaander mij eens. Sommige mensen trouwen zelfs met hun liefde van het Prinsenhof. Hier staat er ook een, al zat er wel nog een tienjarige odyssee tussen.

De combinatie van prikkelen en vertrouwen bestond niet alleen onder de leerlingen, het werd ook door de leraren aangezwengeld. Dat uitte zich niet alleen door met leraren naar toneelstukken te gaan en afloop in het café te discussiëren, maar juist rondom de schoolprestaties was vertrouwen het uitgangspunt. Ik weet nog dat vrienden op andere scholen totaal verbijsterd waren als je met drie onvoldoendes nog over ging. Het uitgangspunt van het Stedelijk was dat je het volgende jaar zou halen, daar speelde een eenmalig verprutste proefwerkweek geen rol in. Vaak bleek dat ook de juiste beslissing te zijn. Het percentage leerlingen dat de school in zes jaar afmaakte, was opvallend hoog. En de eindcijfers lagen ruim boven het landelijk gemiddelde. Dan creëer je dus de juiste leeromgeving, voor leerlingen én leraren.

Het Stedelijk was een persoonlijk laboratorium. Je kon je eerste zelfgemaakte gedicht inleveren bij de poëziewedstrijd, uiteraard onder pseudoniem. Als figurant kon je ruiken aan het toneelspel, en tijdens de GOTA, de gymnasiale sportwedstrijden, was er altijd nog wel plek in het tafeltennisteam. Als je nog eens de Olympus wilde beklimmen op zoek naar Zeus, kon je altijd kijken of er bij het In Aeternum-fonds nog een potje te vinden was.. Alles kwam bij elkaar, er was voor alles ruimte en aandacht. Hier ontwikkelde zich de moderne homo universalis.

De openheid van geest en debat, de veelzijdige mensen en verhalen, en de acceptatie daarvan zijn een stevige basis geweest voor mijn leven na het Stedelijk. In mijn huidige activiteiten als tropenarts en huisarts komt die basis me nog dagelijks van pas. Natuurlijk is het leven verder gegaan en natuurlijk hebben latere ervaringen mij ook gevormd, maar ik kan nog steeds stellen dat mijn geraamte op het Prinsenhof is ontstaan, en dat erna het grotendeels invullen was van de lege vlekken ertussen.

Het Stedelijk als opleidingsplek voor de homo universalis. Misschien past daar ook een tijdelijke shift bij van Klassiek/ Mediterraan naar Angelsaksisch. Want is het niet juist de kracht van het Stedelijk om al 620 jaar lang door alle tijdsstromingen heen te varen? Om op Socratische wijze en met flexibiliteit te onderzoeken welke aspecten de innerlijk ontwikkeling het meest stimuleren? Al zijn er natuurlijk grenzen aan deze flexibiliteit, en is het niet de bedoeling om Socrates zelf ter discussie te stellen.

Ik hoop dat het Prinsenhof die progressieve ontmoetingsplaats van alle tijden en plaatsen zal blijven, en ik ben ervan overtuigd dat het Stedelijk erin zal slagen om in deze tijden van nieuwe uitdagingen de hedendaagse homo universalis 2.0 af te leveren.

Ter afsluiting een klassiek citaat van de Griekse filosoof Heraclitus, een uitspraak die het Stedelijk voor mij samenvat: *Panta rhei* - er stroomt continu nieuw water, maar de rivier blijft hetzelfde.